

המכללה לביטחון לאומי
מחזור מ"ו, 2018-2019

מטלת סיכום בקורס מדיני דיפלומטי נייר עמדה על ארגון TIPH

מגיש: אל"ם רבן חיים – צוות 2

פברואר 2019

1. מבוא

במהלך שירותי הצבאי ביצעתי במשך שנתיים, תפקיד קצין מטה בחטיבה המרחבית יהודה שאחראית בין השאר על העיר חברון, במהלך תפקידי נחשפתי לפעילות של ארגונים שונים בעיר וביניהם ארגון **TIPH**, לאור אירועים שונים שהיו עם הארגון בתקופה האחרונה, שיחתי עם מפקדי החטיבה בעבר ומועד חידוש ההסכם עם הארגון בחודש הקרוב החלטתי על כתיבת נייר העמדה בנושא במסגרת קורס מדיני דיפלומטי.

2. רקע

ארגון TIPH (Temporary International Presence in Hebron) - "ארגון הנוכחות הבינלאומית הזמנית בחברון" הינו צוות של משקיפים שהוקם בשנת 1994 בחברון, הצוות הוזמן על ידי ממשלת ישראל והרשות הפלסטינית על מנת לעקוב אחר יישום הסכמי חברון ולסייע במאמצי קיום שגרת חיים תקינה בין הפלסטינים והתושבים היהודיים בחברון. המשקיפים מגיעים מחמש מדינות קבועות - איטליה, נורבגיה, שוודיה, שווייץ וטורקיה. הארגון ממומן על ידי מדינות אלו באופן מלא. מדינת ישראל והרשות הפלסטינית בוחנות פעמיים בשנה אם ברצונן לחדש את ההסכם עם הארגון בדבר המשך פעילותו בעיר חברון וחותמות על הארכת ההסכם.

3. מטרת המסמך

בסוף חודש מרץ 2019 עתיד להסתיים ההסכם הנוכחי עם הארגון, מטרת המסמך הינה לגבש המלצה לגבי המשך פעילות הארגון בחברון.

4. הגדרת שאלה

ארגון TIPH נדרש לבחון את הפרות החוק ההומניטרי והחוק הבינלאומי לזכויות אדם תוך בחינת אופן מימוש ההתחייבויות בהסכמי חברון הן מהצד הפלסטיני והן מהצד הישראלי. על פי ההסכם הארגון נדרש להגיש את ממצאיו על מנת לסייע בשיפור חיי התושבים הפלסטינים בחברון. לאור ממצאים מתוך דו"חות הארגון המציירים באופן חד משמעי תמונה פרו פלסטינית משמעותית והאירועים שהיו עם משקיפים בשנה האחרונה עולה שאלת חידוש ההסכם והמשך פעולת הארגון במתכונת הנוכחית.

5. דיון

הרכב הכוח - כוח TIPH מונה צוות של 64 משקיפים מחמשת הארצות שצוינו קודם, המשקיפים מוטים באופן מוחלט מהלך הרוח הפוליטי והתפיסתי במדינתם כלפי מדינת ישראל ומביאים רוח זו לידי ביטוי באופן ההתנהגות שלהם ובדו"חות שהם מגישים, חלק מהמשקיפים מובילים קו אחד ומשפיעים בהתאם על חבריהם על מנת לשמור על תפיסה אנטי ישראלית לאורך זמן.

פעילות המשקיפים – המשקיפים פועלים 24 שעות, שבעה ימים בשבוע תוך שהם מסיירים בעיר חברון בנקודות שונות, לרבות נקודות חיכוך בעלות פוטנציאל לאירועים שונים, הם פועלים בסיוורים רגליים ורכובים באמצעות כלי רכב שלהם ומפעילים "מוקד פניות" זמין לדיווח על אירועים, רבים מהפניות לארגון מתבצעות על ידי פלסטינים תושבי חברון, המשקיפים חיים וגרים בתוך העיר חברון בשכונת קוואסמה, תוך שהם מתבססים על מתקנים (בתי מלון) של הרשות הפלסטינית ומקבלים מהם את השירות ותנאי מחייתם, דבר המייצר אצלם מחויבות כלפי הפלסטינים. בחודשים האחרונים היו שני אירועים חריגים עם פעילי הארגון, באחד סטר פעיל הארגון לילד יהודי בן 10 ופעיל אחר ניקב את גלגלי רכבו של יהודי אחר, לאור כך נקרא ראש הארגון לפגישה עם ראש ממשלת ישראל.

דו"חות הארגון – דו"חות הארגון חסויים וחשופים רק לעיון בעלי תפקידים במשרד ראש הממשלה, החוץ והביטחון, הדו"חות מייצגים עמדה פרו פלסטינית מובהקת תוך פירוט הפרות, לכאורה, של מדינת ישראל והתושבים היהודיים בנוגע להסכמי חברון ללא התייחסות לפעילות או הפרות של פלסטינים, 99 אחוז מהאירועים המופיעים בדו"ח הינם נגד ישראל ואחוז בודד יוצא כנגד פלסטינים, המשקיפים מסתובבים בעיר באופן חופשי ומצלמים ככל העולה על רוחם, נראה כי הדברים ידועים מראש ולא תורמים לשיפור שגרת החיים בעיר, גם פעילות לטובת הפלסטינים שבוצעה בעיר על ידי מדינת ישראל לא מקבלת ביטוי מספק בדו"חות. בשנות הפעילות של הארגון הוגשו מעל ארבעים אלף פניות ואירועים שנבדקו על יד הארגון.

התשובה לשאלת הצורך בפעילותו ותרומתו של הארגון לעיר חברון אינה חד משמעית, מצד אחד הוא מייצר "עיניים צופות" לקהילה הבינלאומית ובדגש למדינות ששולחות את המשקיפים ותורם לביטחון שיש מי שמפקח מטעמן, מצד שני, הוא מציג עמדה חד צדדית מובהקת ללא מציאת נקודות איזון.

בניסיון לבחון את הנושא לאורך ציר הזמן ולאור התנהלות הארגון בעיר חברון, נראה שלמדינת ישראל אין אינטרס רב בהשאת הכוח של הארגון במתכונתו הנוכחית.

6. אפשרויות פעולה

דפ"א א' – הוצאת הארגון מכלל פעילות ואי חידוש ההסכם באופן חד צדדי. יתרונות - הדבר יפסיק את מסכת ההאשמות וחוסר האובייקטיביות כלפי מדינת ישראל. חסרונות - הוצאת הארגון תחייב את מדינת ישראל לייצר מנגנון אחר שיהווה "משמר" על יישום הסכם חברון אך התגובה המשמעותית יותר תהייה של מדינות ההסכם ודעת הקהל העולמית, בעיניהם המעשה יהווה גירוש של הארגון ושבירת כלים של ישראל.

דפ"א ב' – השארת הארגון בחברון תוך ביצוע "חישוב מסלול מחדש" על מטרתו ואופן פעולתו לאחר ביצוע תיאום מול חמשת המדינות. יידרש שינוי בסעיפי ההסכם והבקרה, הדבר ישנה את ראייתו של הארגון לכיוון אובייקטיבי יותר ולא ייצר התנגדויות בדעת הקהל העולמית.

7. המלצות

- מניתוח יתרונות וחסרונות באפשרויות הפעולה אני ממליץ על דפ"א ב' תוך יישום עקרונות העבודה הבאים:
- א. הגדרת מטרות הארגון הפורמליות מחדש תוך הפיכתו לגוף בקרה רלוונטי בעל התייחסות אובייקטיבית.
 - ב. הגדרת אופן הפעולה של הארגון תוך ניסוח הדרוש מהדו"חות עליהן הוא חתום.
 - ג. שילוב נציג ישראלי בסיורים של הארגון וביצוע הערכה והתייחסות משותפת של מימוש ההסכם.
 - ד. אישור נציגי המדינות המגיעים להיות משקיפים מול קריטריונים מוגדרים.
 - ה. הגדרת מסלול תנועה בעיר ומקומות אליהם הארגון רשאי להגיע ולאן לא.
 - ו. הגדרת ועדה משולבת עם נציגות ממשלת ישראל, הרשות הפלסטינית וחמשת המדינות, להן הארגון יציג את עיקרי פעולתו והנושאים לטיפול פעמיים בשנה.
 - ז. הגדרת מיקום משרדי הארגון ומקום שגרת חייהם – תידרש העברה לירושלים או מקום אחר במרחב על מנת להימנע מתלות או מחויבות כלפי הפלסטינים.

ההיגיון המסדר מאחורי המלצה זו מתבסס על שני עקרונות מרכזיים :

- א. ביצוע "שינוי כיוון" באופן הפעולה של הארגון על מנת להפוך אותו ליותר אובייקטיבי כפי שהוא נדרש להיות, הדבר יתממש אם ייושמו עקרונות העבודה שפורטו קודם.
 - ב. מניעת התנגדות בדעת הקהל העולמית – דעת הקהל העולמית תוכל להתמודד עם פתרון אלטרנטיבי משולב שלא מייצר התנגדות לאור פעולה קיצונית חד צדדית של ישראל.
- לטובת מימוש ההמלצה נדרש להקים באופן מידי צוות היגוי משולב עם נציגי הגורמים הרלוונטיים : משרד ראש הממשלה, משרד החוץ, משרד הביטחון, צה"ל והייעוץ המשפטי. בשלב הבא לאחר גיבוש העקרונות יש להביא את העקרונות לבניית ההסכם החדש ולהציגו לארגון וחמשת המדינות.